

Notă cu privire la plastica zoomorfă a culturii Glina

Andrei-Cosmin Mocanu-Irimiță

Cuvinte cheie: cultura Glina, reprezentări zoomorfe, reinterpretări.

Schlüsselwörter: Glina-Kultur, Tierdarstellungen, neue Bewertungen.

Rezumat: În contribuție sunt prezentate și analizate figurinele zoomorfe din lut ars descoperite în mediul Glina. Se insistă asupra reprezentării lor (ovicaprine, vite, câini, suine) și analogiile lor în manifestările învecinate și contemporane.

Zusammenfassung: Im Beitrag werden die zoomorphen gebrannten Tonfiguren, welche im Glina-Millieu entdeckt wurden, vorgestellt und analysiert. Es wird auf ihre Dargestellungen (Schafe/Ziegen, Rinder, Hunde, Schweine) und die Analogien in den benachbarten und zeitgleichen Erscheinungen hingewiesen.

Cu alt prilej am zăbovit asupra plasticii antropomorfe a culturii Glina¹. De data aceasta ne vom referi la cea zoomorfă. Chiar de la început însă, trebuie arătat că, figurine de lut ce reprezintă animale, se întâlnesc în mediul cultural luat spre analiză la fel de rar ca și plastica antropomorfă.

În opinia diferiților specialiști, respectivele descoperiri evidențiind moștenirea culturală anterioară, dar și faptul că noile reprezentări religioase nu se cristalizaseră încă într-un mod clar². Mai vechile abordări ale acestui subiect, când vorbesc de ceea ce redau respectivele piese, sunt amintite mai ales cornute mari și mici³.

Repertoriul figurinelor se prezintă după cum urmează:

1. Descoperiri făcute în siturile de pe teritoriul actualului oraș București:
  - 1.1. punctul *Mihai Vodă*⁴ - figurina ce a fost socotită ca fiind o ovicaprină (pl. II/3)⁵;
  - 1.2. punctul *Fundeni*⁶:
    - 1.2.1. - o primă piesa este interpretată ca fiind o ovicaprină (pl. I/1)⁷;
    - 1.2.1. - o a doua figurină atribuită tot ovicaprinelor (pl. I/4)⁸.

¹ Mocanu-Irimiță, Schuster 2015.

² Schuster, Popa 2010, p. 103.

³ Schuster 1997, p. 79; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22; Băjenaru 2014, p. 252.

⁴ Cu privire la cercetările de la București-*Mihai Vodă*, vezi: Morintz, Cantacuzino 1953, p. 333; Morintz, Rosetti 1959, p. 22; Schuster 1997, p. 176; Schuster, Fântâneau 2005, p. 24; Băjenaru 2014, p. 48.

⁵ Schuster 1998, p. 23, fig. 2/2.

⁶ Cu privire la cercetările de la București-*Fundeni*, vezi: Rosetti 1932, p. 10; Morintz, Rosetti 1959, p. 22; Schuster 1997, p. 178; Schuster, Fântâneau 2005, p. 25; Băjenaru 2014, p. 48.

⁷ Morintz, Rosetti 1959, fig. 3/7; Schuster 1997, p. 79, fig. 53/1; Schuster 1998, p. 23, fig. 2/7; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22, pl. 8/1.

⁸ Morintz, Rosetti 1959, fig. 3/8; Schuster 1997, p. 79, fig. 53/6; Schuster 1998, p. 23, fig. 2/8; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22, pl. 8/6.

2. Schitu-*La Conac*⁹, jud. Giurgiu: - figurină atribuită canidelor (câine) (pl. I/6)¹⁰, descoperită în *Locuința nr. 5*.
3. Văcărești¹¹, jud. Dâmbovița - piesă socotită a fi ovicaprină (pl. I/2)¹².
4. Odaia Turcului¹³, jud. Dâmbovița – figurină atribuită ovicaprinelor (pl. II/5)¹⁴; sunt de remarcat punctele care decorează în trei șiruri zona umărului, a bazinului și a burții, precum și membrele animalului.
5. Bârsești¹⁵, jud. Vâlcea;
  - 5.1. o primă piesă socotită a fi ovicaprină (pl. I/7)¹⁶;
  - 5.2. a doua figurină atribuită vitelor (pl. I/8)¹⁷.

După cum s-a putut observa, reprezentările animaliere din mediul Glina, au fost recuperate atât din situri din Muntenia cât și din Oltenia. Se impune însă o remarcă: descoperirile de la Bârsești pot fi puse sub semnul întrebării, Ion Tuțulescu evitând a le include între artefactele manifestării în cauză¹⁸.

Interpretarea figurinelor de la București-*Fundeni* și *Mihai Vodă* și Văcărești ca fiind ovicaprine ni se pare justă. Probleme ridică piesele de la Odaia Turcului și de la Bârsești (prima figurină). Atribuirea lor credem că trebuie pusă sub semnul întrebării, atât datorită formei pe care o are coada animalelor, cât și a poziției picioarelor în raport cu aceasta. Având în vedere aspectele amintite mai sus, ni se pare mai plauzibil să vedem în figurina de la Bârsești un animal din specia canidelor. Piesa descoperită la Odaia Turcului, în schimb, datorită curburii spatelui, poate fi inclusă în familia suinelor.

Justă este interpretarea celei de a doua piese de la Bârsești. Chiar dacă se păstrează doar capul animalului, la acesta pot fi observate cu ușurință ochii și nările, tipice pentru bovidee. La fel de corectă este și supoziția cu privire și la câinele de la Schitu-*La Conac*. Argumente în acest sens sunt poziția capului și a cozii animalului, dar și ochii, indicați prin puncte adâncite.

Așadar, este lesne de observat că toate figurinele din lut ars ilustrează animale domestice, fie ele ovicaprine, vite, suine sau canide. De fapt, în realitate,

⁹ Despre sit, vezi Schuster, Popa 1995, p. 26 sqq.; Schuster, Popa 2000, p. 149; Schuster, Popa 2009, p. 21 sqq.; Schuster 1997, p. 204; Schuster, Fântâneau 2005, p. 36; Băjenaru 2014, p. 107.

¹⁰ Schuster 1997, p. 79; Schuster 1998, p. 23, fig. 10/4; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22; Schuster, Popa 2009, p. 26.

¹¹ Cu privire la cercetările de, vezi Tudor 1972, p. 93 sqq.; Schuster 1997, p. 213-214; Olteanu, Cârșina, Căprăroiu 2003, p. 113; Schuster, Fântâneau 2005, p. 113; Băjenaru 2014, p. 117.

¹² Tudor 1972, fig. 8/8; Schuster 1997, p. 79, fig. 54/4; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22, pl. 8/4.

¹³ Tudor 1982, p. 59 sqq.; Tudor 1983, p. 108 sqq.; Schuster 1997, p. 199 sqq.; Băjenaru 2002; Băjenaru 2003; Băjenaru 2014, p. 89; Schuster, Fântâneau 2005, p. 34;

¹⁴ Tudor 1972, p. 61; Schuster 1997, p. 79, fig. 53/5; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22, pl. 8/ 5.

¹⁵ Despre sit, vezi Petre-Govora 1976, p. 14, 17; Petre-Govora 1988, p. 146; Petre-Govora 1995, p. 24-25; Schuster, Fântâneau 2007, p. 39; Băjenaru 2014, p. 37-38.

¹⁶ Petre-Govora 1985, fig. 2/4; Petre-Govora 1995, p. 34, fig. 2/4; Schuster 1998, p. 23, fig. 2/5; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22.

¹⁷ Petre-Govora 1985, fig. 2/5; Petre-Govora 1995, p. 34, fig. 2/5; Schuster 1998, p. 23, fig. 2/1; Schuster, Fântâneau 2007, p. 22.

¹⁸ Tuțulescu 2013.

toate aceste animale au jucat un rol important în viața membrilor comunităților Glina¹⁹. Acest fapt este confirmat și de lotul de material osteologic descoperit în mai toate așezările culturii. Vitele au fost folosite drept hrană, dar și pentru lapte, piele, precum și în cultivarea câmpului și în transport. Ovicaprinele au furnizat carne, lapte și materiale pentru confecționarea hainelor. Carne a fost dată și de suine. În schimb câinele a ajutat omul în stăpânirea turmelor de cornute, în apărarea avutului, la vânatoare și, nu este exclus, a fost și consumat²⁰.

Cu privire la funcționalitatea figurinelor zoomorfe, cu greu pot fi emise aprecieri ultimative. Cum am arătat mai sus, unii specialiști le consideră piese care au jucat un rol în viața magico-religioasă a posesorului/posesorilor. Nu poate fi exclusă nici ipoteza că măcar o parte dintre figurine să fi fost jucării.

Bibliografie

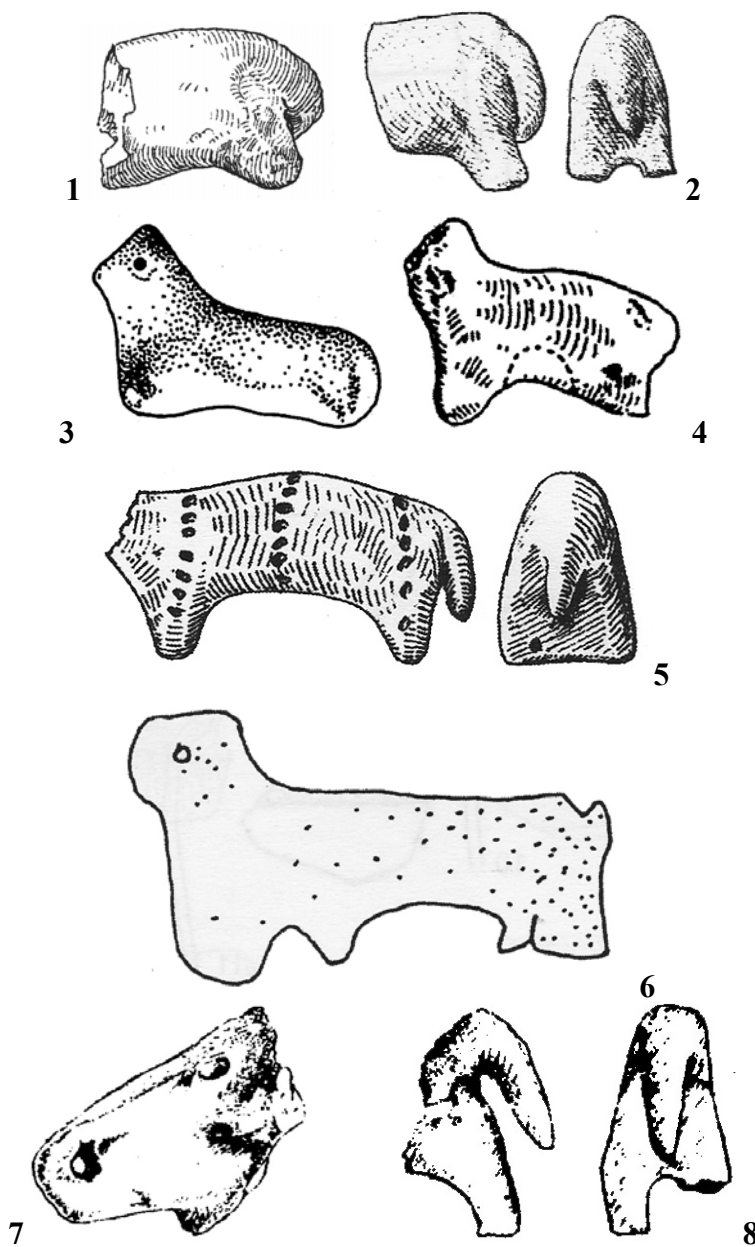
Băjenaru 2002	- R. Băjenaru, <i>Date noi privind cronologia bronzului timpuriu în jumătatea sudică a României</i> , Apulum XXXIX, 2002, p. 107-143.
Băjenaru 2003	- R. Băjenaru, <i>Die Siedlung von Odaia Turcului und die südlichen Beziehungen der norddonauländischen Frühbronzezeit</i> , Prähistorische Zeitschrift 78, 2, 2003, p. 140-155.
Băjenaru 2014	- R. Băjenaru, <i>Sfârșitul bronzului timpuriu în regiunea dintre Carpați și Dunăre</i> , Cluj-Napoca, 2014.
Mocanu-Irimiță, Schuster 2015	A.-C. Mocanu-Irimiță, C. Schuster, <i>Zu den anthropomorphen Darstellungen der Glina-Kultur</i> , Litua XVII, 2015, p. 57-65.
Morintz, Cantacuzino 1953	- S. Morintz, Gh. Cantacuzino, <i>Șantierul arheologic București. Săpăturile arheologice din sectorul Mihai Vodă a Dealul Mihai Vodă (Arhivele Statului)</i> , București. Rezultatele săpăturilor arheologice și ale cercetărilor istorice din anul 1953, Studii și Referate 1, 1953, p. 322-409.
Morintz, Rosetti 1959	- S. Morintz, D.V. Rosetti, <i>Bucureștii de odinioară</i> , București, 1959.
Petre-Govora 1976	- Gh. Petre-Govora, <i>Aspecte ale începutului epocii bronzului în nord-estul</i>

¹⁹ Schuster 1997, p. 135 sqq.; Schuster, Fântâneau 2007, p. 33 sqq.; Schuster, Popa 2008, p. 62; Schuster, Popa 2009, p. 54 sqq.; Schuster, Popa 2010, p. 49-50.

²⁰ Schuster, Popa 2009b, cu lit. mai veche.

	<i>Olteniei</i> , Buridava 2, 1976, p. 7-33.
Petre-Govora 1985	- Gh. Petre-Govora, <i>Apărătoare de braț în mediul culturii Glina</i> , SCIVA 36, 4, 1985, p. 346-350.
Petre-Govora 1988	- Gh. Petre-Govora, <i>Descoperiri arheologice din Oltenia privind epoca timpurie a bronzului</i> , Thraco-Dacica VII, 1-2, 1988, p. 137-147.
Petre-Govora 1995	Gh. Petre-Govora, <i>O preistorie a nord-estului Olteniei</i> , Râmnicu Vâlcea, 1995.
Rosetti 1932	- D.V. Rosetti, <i>Câteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor</i> . Asupra tehnicii, tipologiei și cronologiei lor, București, 1932.
Schuster 1997	- C. Schuster, <i>Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare</i> , Bibliotheca Thracologica XX, București, 1997.
Schuster 1998	- C. Schuster, <i>Despre obiectele din lut ars din aria culturii Glina</i> , Angustia 3, 1998, p. 19-39.
Schuster, Fântâneau 2005	- C. Schuster, C. Fântâneau, <i>Die Glina-Kultur</i> , în C. Schuster, G. Crăciunescu, C. Fântâneau, <i>Zur Bronzezeit in Südromänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara</i> , Bd. I, Târgoviște, 2005, p. 21-83.
Schuster, Fântâneau 2007	- C. Schuster, C. Fântâneau, <i>Die Glina-Kultur</i> , în C. Schuster, G. Crăciunescu, C. Fântâneau, <i>Zur Bronzezeit in Südromänien. Drei Kulturen: Glina, Tei und Verbicioara</i> , Bd. II, Târgoviște, 2007, p. 9-74.
Schuster, Popa 1995	- C. Schuster, T. Popa, <i>Cercetări privind epoca bronzului în județul Giurgiu (investigațiile din anii 1986-1994)</i> , Buletinul Muzeului Județean „Teohari Antonescu” Giurgiu I, 1, 1995, p. 20-54.
Schuster, Popa 2000	- C. Schuster, T. Popa, <i>Mogoșești. Studiu monografic</i> , Bibliotheca Musei Giurgiuvensis I, Giurgiu, 2000.
Schuster, Popa 2008	- C. Schuster, T. Popa, <i>Mironești. I. Locuri, cercetări arheologice, monumente și personaje istorice</i> , Bibliotheca Musei

		Giurgiuensis III, Giurgiu, 2008.
Schuster, 2009a	Popa	- C. Schuster, T. Popa, <i>Cercetări arheologice pe Câlniștea. Schitu-Bila-Cămineasca</i> , Bibliotheca Musei Giurgiuensis IV, Giurgiu, 2009.
Schuster, 2009b	Popa	- C. Schuster, T. Popa, <i>Notă cu privire la Canis familiaris în mediul Glina</i> , Drobeta XVIII, 2009, p. 33-44.
Schuster, 2010	Popa	- C. Schuster, T. Popa, <i>Fingerprints of the Past in the Giurgiu County. The Bronze Age</i> , Bibliotheca Musei Giurgiuensis V, Giurgiu, 2010.
Tudor 1972		- E. Tudor, <i>Săpătura de salvare din comuna Văcărești, județul Dâmbovița – 1971</i> , Scripta Valachica 4, 1972, p. 93-107.
Tudor 1978		- E. Tudor, <i>Neue Angaben zur frühen Bronzezeit in Südrumänien</i> , Dacia N.S. XXVI, 1982, p. 59-75.
Tudor 1983		- E. Tudor, <i>Săpăturile arheologice de la Odaia Turcului (jud. Dâmbovița)</i> , Materiale XV, 1983, p. 108-111.
Tuțulescu 2013		- I. Tuțulescu, <i>Eneoliticul Final-Bronzul Timpuriu în zona deluroasă și montană a Olteniei</i> , București, 2013 (teză de doctorat).

Pl. I. Cultura Glina. Plastica zoomorfă: 1, 4 = București-*Fundeni* (după Morintz, Rosetti 1959), 2 = Văcărești (Tudor 1972), 3 = București-*Mihai Vodă* (după Morintz, Rosetti 1959), 5 = Odaia Turcului (Tudor 1982), 6 = Schitu-*La Conac* (după Schuster 1998), 7-8 = Bârsești (după Petre-Govora 1985). Diferite scări.